

**ESNAF VE SANATKÂRLAR
BÜLTENİ
EYLÜL 2024**

İçindekiler

1. ESNAF VE SANATKÂRLAR MESLEK KURULUŞLARI.....	3
1.1 Esnaf ve Sanatkâr Sayıları ve Meslek Kuruluşu Verileri.....	3
1.2 Tescil ve Terkin Bilgileri	7
1.3 Mutabakat Komitesi Kararları	12
2. ESNAF VE SANATKÂRLARA KULLANDIRILAN KREDİ VERİLERİ	14
2.1 Yıllar İtibariyle Esnaf ve Sanatkârlara Kullanılan Faiz İndirimli Krediler	14
2.2 Sıfır Faizli Kredilere İlişkin Veriler	15
2.3 Yatırım Kredilerine İlişkin Veriler	15
2.4 Deprem Bölgesinde Kullanılan Krediler	16
2.5 2024 Yılı Genel Görünüm	17
3. ESNAF VE SANATKÂRLAR DIŞ TİCARET VERİLERİ	19
3.1 Geniş Ekonomik Gruplar Sınıflandırmasına (BEC) Göre İhracat ve İthalat	21
3.2 Uluslararası Standart Ticaret Sınıflamasına (SITC) Göre İhracat ve İthalat	22
3.3 Teknoloji Sınıflamasına Göre İhracat ve İthalat.....	23
3.4 Ülkelere Göre İhracat ve İthalat	23
3.5 Basitleştirilmiş Gümrük Beyannamesi (BGB) Aracılığıyla İhracat	24
3.6 2024 Yılı Mevcut Durum	25

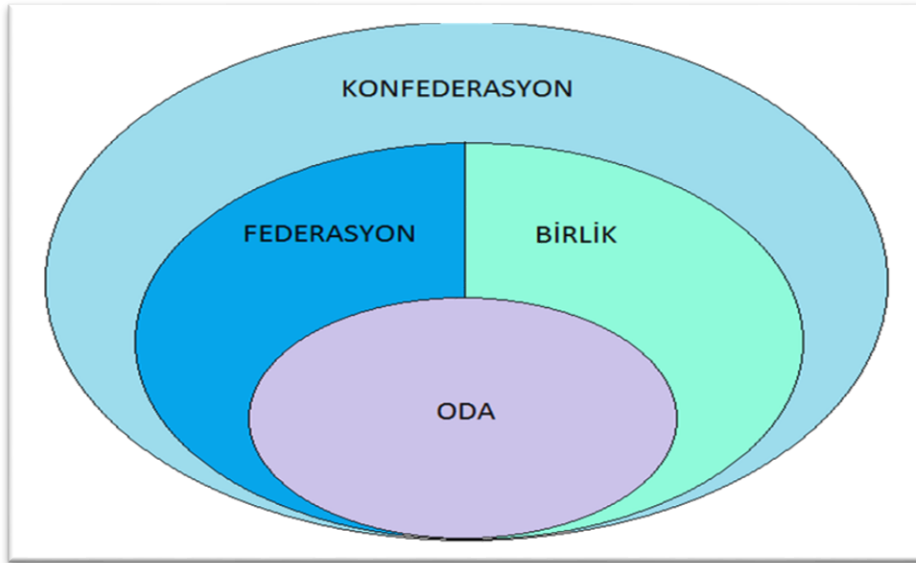
1. ESNAF VE SANATKÂRLAR MESLEK KURULUŞLARI

5362 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanununa tabi kamu kurumu niteliğine haiz tüzel kişiliği olan ve Bakanlığımız gözetim ve denetiminde bulunan esnaf ve sanatkâr meslek kuruluşları; oda, birlik, federasyon ile Konfederasyondan oluşmaktadır.

Meslek kuruluşlarından olan odalar il ve ilçelerde Bakanlığımız izni ile kurulmakta olup kurulan odalar her ilde bulunan birliklere üye olmakta, ayrıca odalar, kurulmuş ise ihtisaslık alanlarına uygun federasyonlara üye olmaktadır. Nihayetinde birlikler ve federasyonların ise Konfederasyona üye olmaları gerekmektedir.

Buna göre, ülke genelinde 2.992 oda, her ilde bir, İstanbul ilinde ise iki adet olmak üzere 82 birlik, 13 federasyon ve çatı kuruluş olarak Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu faaliyet göstermekte olup meslek kuruluşlarının örgütlenme şeması, Şekil-1’de gösterilmiştir.

Şekil-1. Esnaf ve sanatkârlar meslek kuruluşları örgütlenme şeması

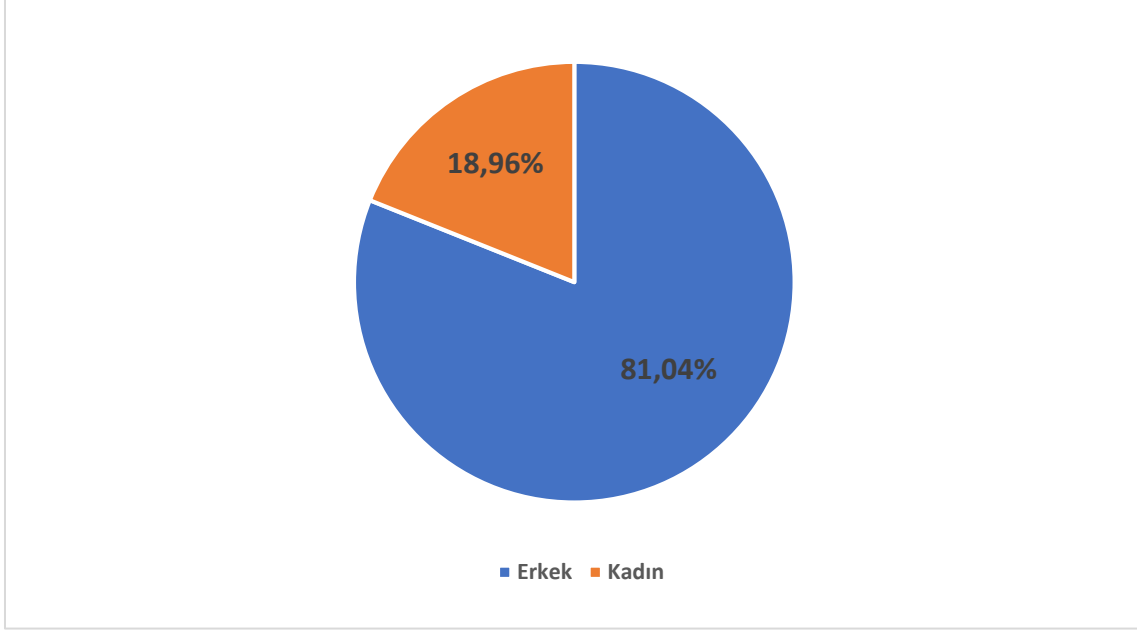

1.1 Esnaf ve Sanatkâr Sayıları ve Meslek Kuruluşu Verileri

Esnaf ve Sanatkâr Bilgi Sistemi (ESBİS) verilerine göre 2.216.505 esnaf ve sanatkâr ile bu esnaf ve sanatkârlara ait 2.461.505 esnaf işletmesi bulunmaktadır. Ülkemiz genelinde esnaf ve sanatkâr siciline kayıtlı olarak faaliyet gösteren esnaf ve sanatkâr sayısının nüfusumuza oranı % 2,60 dır. Esnaf ve sanatkâr siciline kayıtlı olarak faaliyet gösteren kadın esnaf ve sanatkâr sayısı 420,305 (% 18,96) iken erkek esnaf ve sanatkâr sayısı ise 1.796.200 (% 81,04)'dir. Erkek ve kadın esnaf sayısının yüzdeler dağılımı Şekil-2’de gösterilmiştir.

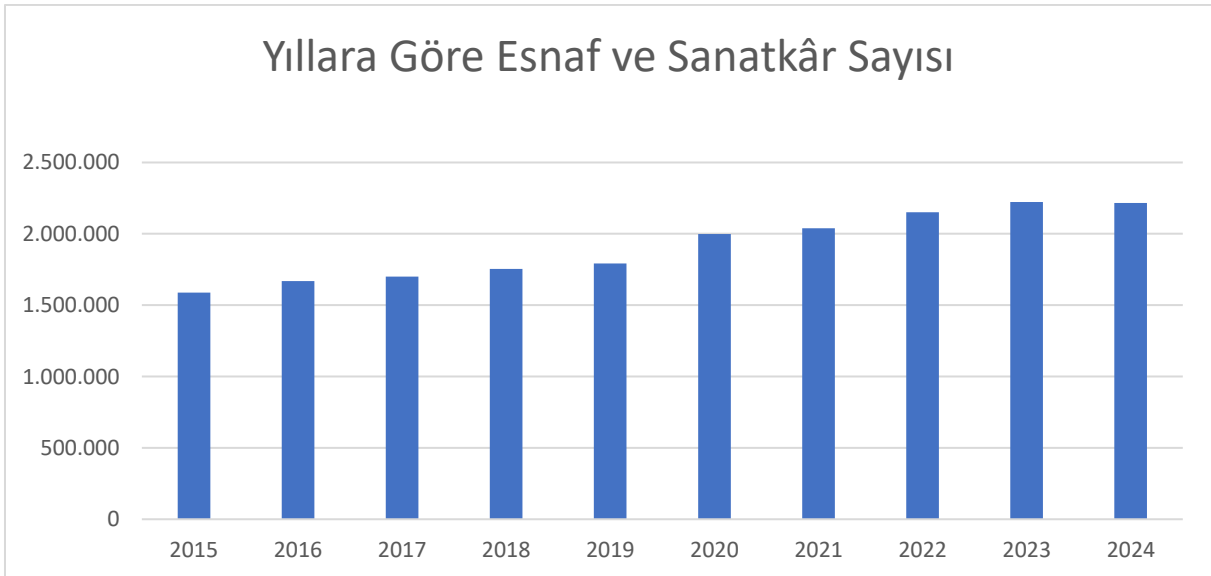

Şekil-2. Erkek ve kadın esnaf oranı (30 Eylül 2024 itibarıyla)

Şekil-3'te ise Türkiye geneli esnaf ve sanatkâr sayısının son 10 yıldaki değişimi gösterilmektedir.

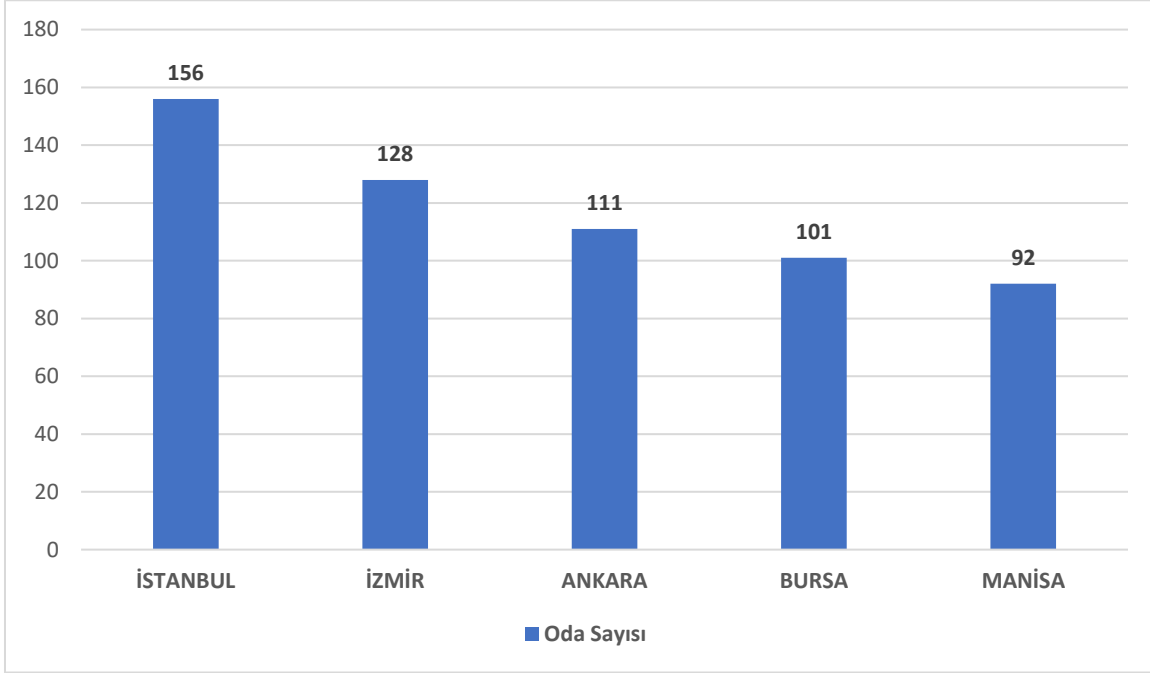
Şekil-3. Yıllara göre esnaf ve sanatkâr sayısı (2024 yılı sütunu Eylül ayı itibarıyla güncel sayıyı göstermektedir.)

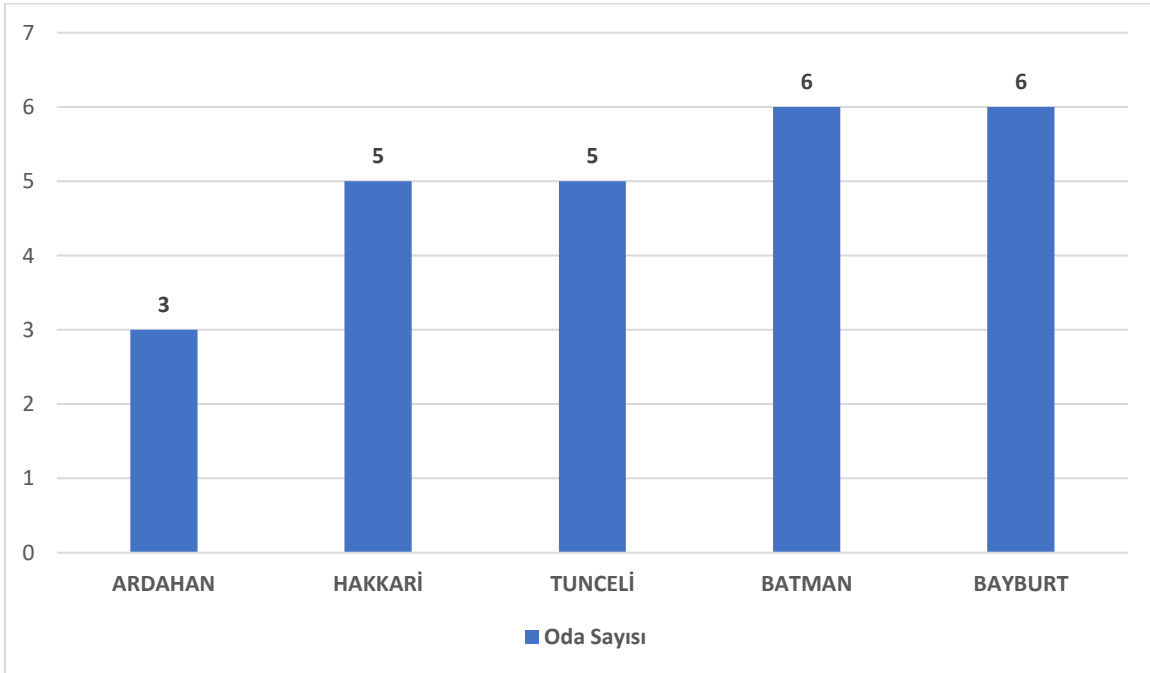

Ülke genelinde hâlihazırda 2.992 esnaf ve sanatkâr odası bulunmakta olup en fazla esnaf ve sanatkâr odası bulunan ilk 5 ilimiz Şekil-4'te; en az esnaf ve sanatkâr odası bulunan ilk 5 ilimiz ise Şekil-5'te gösterilmiştir. Buna göre **en fazla esnaf ve sanatkâr odası bulunan ilimiz İstanbul (156 oda)** iken en az esnaf ve sanatkâr odası bulunan ilimiz Ardahan (3 oda)'dır.

Şekil-4. En fazla esnaf ve sanatkâr odası bulunan ilk 5 ilimiz (30 Eylül 2024 itibariyle)

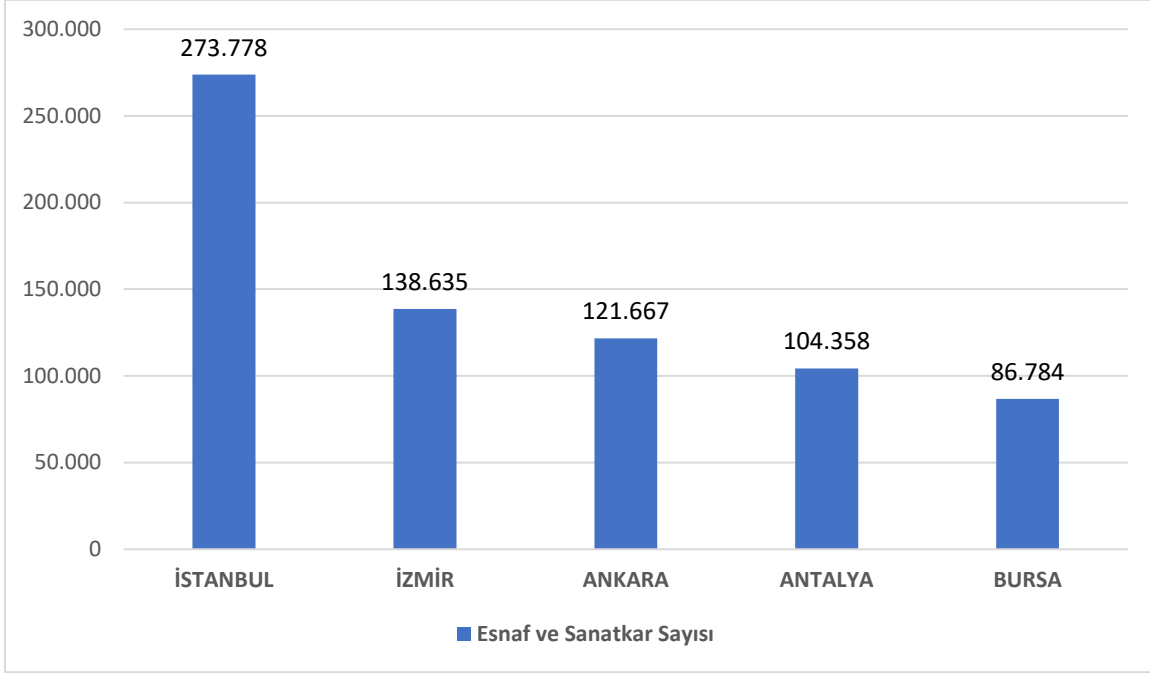
Şekil-5. En az esnaf ve sanatkâr odası bulunan ilk 5 ilimiz (30 Eylül 2024 itibariyle)

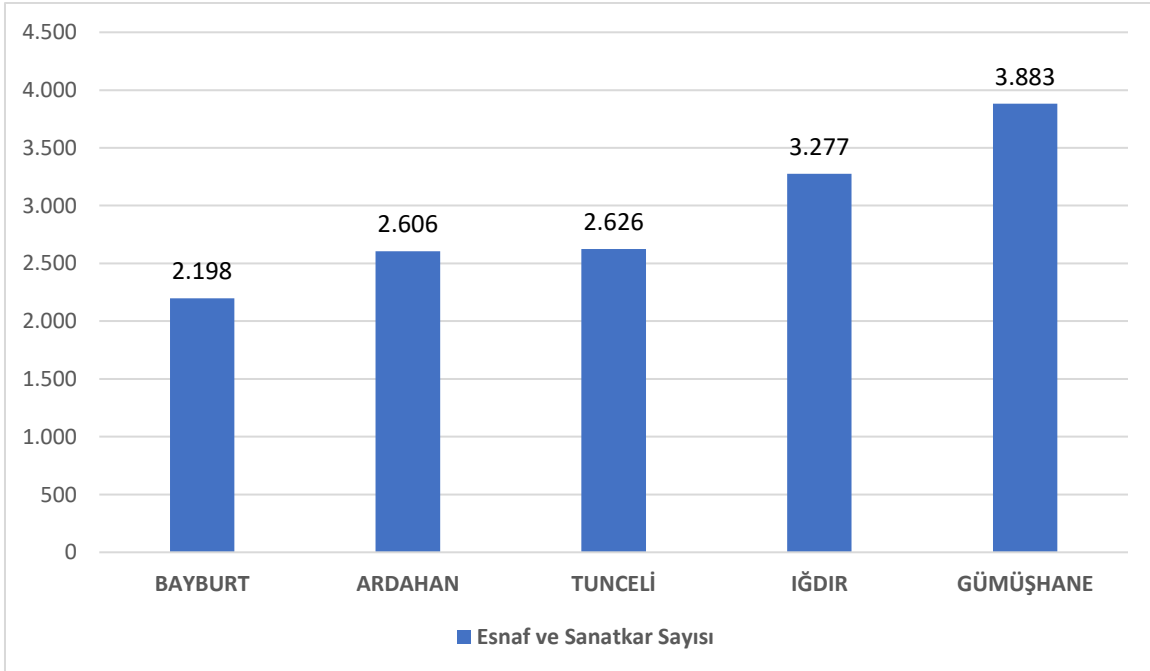

Bunun yanı sıra, en fazla esnaf ve sanatkârın bulunduğu ilk 5 ilimiz Şekil-6'da, en az esnaf ve sanatkârın bulunduğu ilk 5 ilimiz ise Şekil-7'de gösterilmiştir. Buna göre, **en fazla esnaf ve sanatkârın mevcut olduğu ilimiz İstanbul** (273.778 esnaf ve sanatkâr) iken, en az esnaf ve sanatkârın mevcut olduğu ilimiz Bayburt (2.198 esnaf ve sanatkâr)'tur.

Şekil-6. En fazla esnaf ve sanatkârın bulunduğu ilk 5 ilimiz (30 Eylül 2024 itibarıyla)

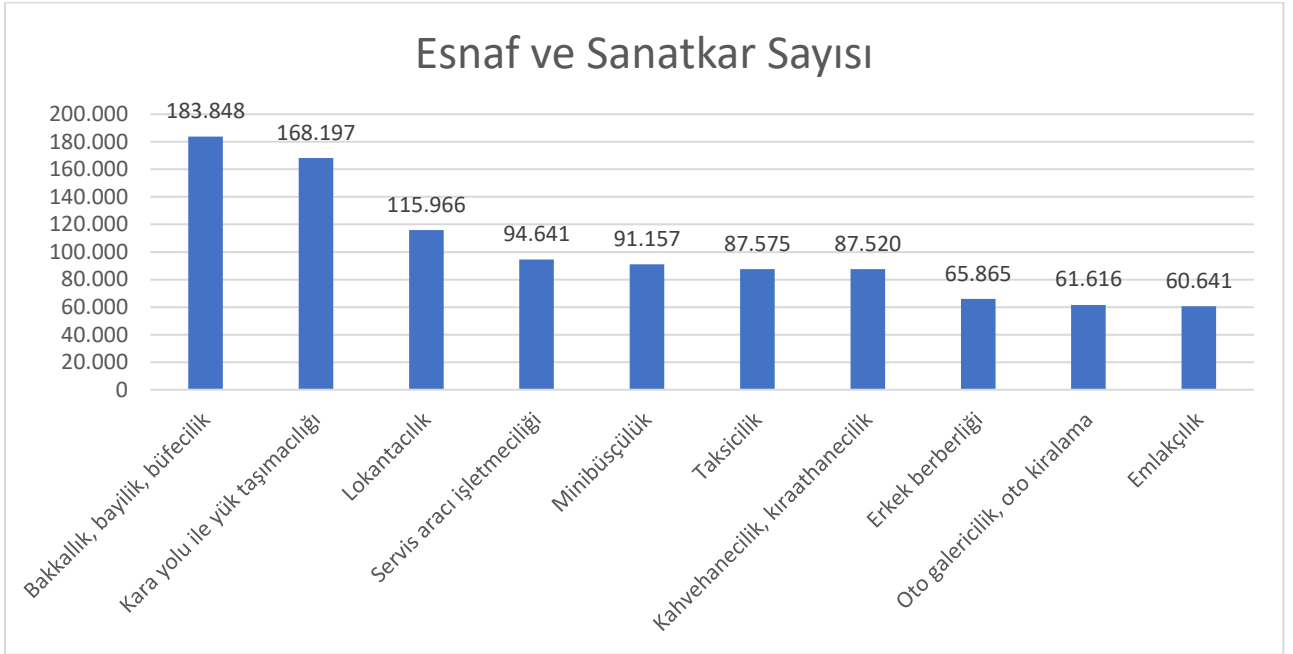
Şekil-7. En az esnaf ve sanatkârın bulunduğu ilk 5 ilimiz (30 Eylül 2024 itibarıyla)

Türkiye genelinde esnaf ve sanatkârlar, 11 sektörde, 184 meslek kolunda faaliyet göstermekte olup bu meslek kolları arasında esnaf ve sanatkârlarca en fazla icra edilmekte olan ilk 10 meslek kolu Şekil-8’de özetlenmiştir. Buna göre **esnaf ve sanatkârın en fazla faaliyet gösterdiği meslek kolu “bakkallık, bayilik, büfecilik” (183.848 esnaf ve sanatkâr)** olup bunu “kara yolu ile yük taşımacılığı” (168.197 esnaf ve sanatkâr) ile “lokantacılık” (115.966 esnaf ve sanatkâr) meslek kolları takip etmektedir.

Şekil-8. Esnaf ve sanatkârlar tarafından en fazla icra edilen ilk 10 meslek kolu (30 Eylül 2024 itibariyle)

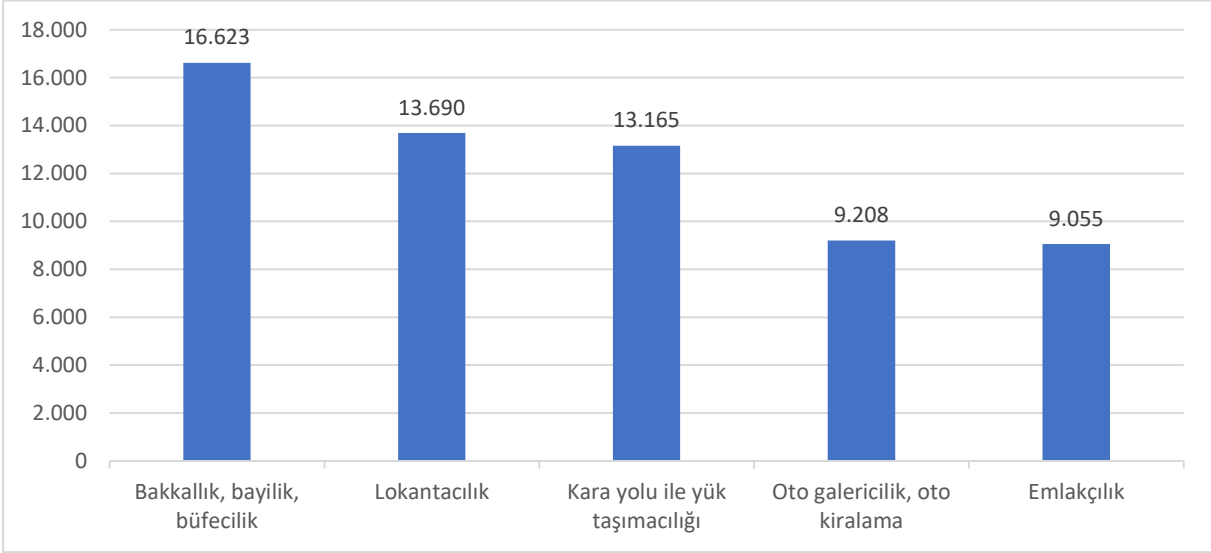

1.2 Tescil ve Terkin Bilgileri

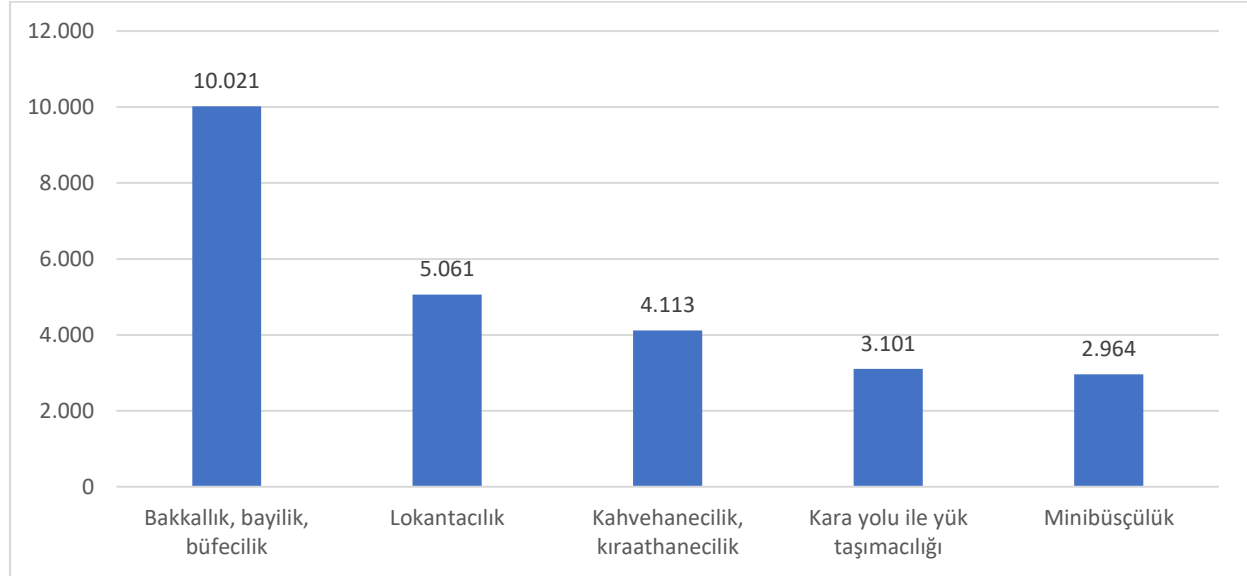
Ülke genelinde en fazla tescil yapılan ilk 5 meslek kolu Şekil-9’da gösterilmiş olup esnaf ve sanatkârlarca en fazla terkin yapılan ilk 5 meslek kolu ise Şekil-10’da gösterilmiştir. **En fazla tescil yapılan meslek kolu “bakkallık, bayilik, büfecilik”, en fazla terkin yapılan meslek kolu “bakkallık, bayilik, büfecilik” meslek kolu olmuştur.**

Şekil-9. Esnaf ve sanatkârlarca en fazla tescil yapılan ilk 5 meslek kolu (Ocak-Eylül 2024)

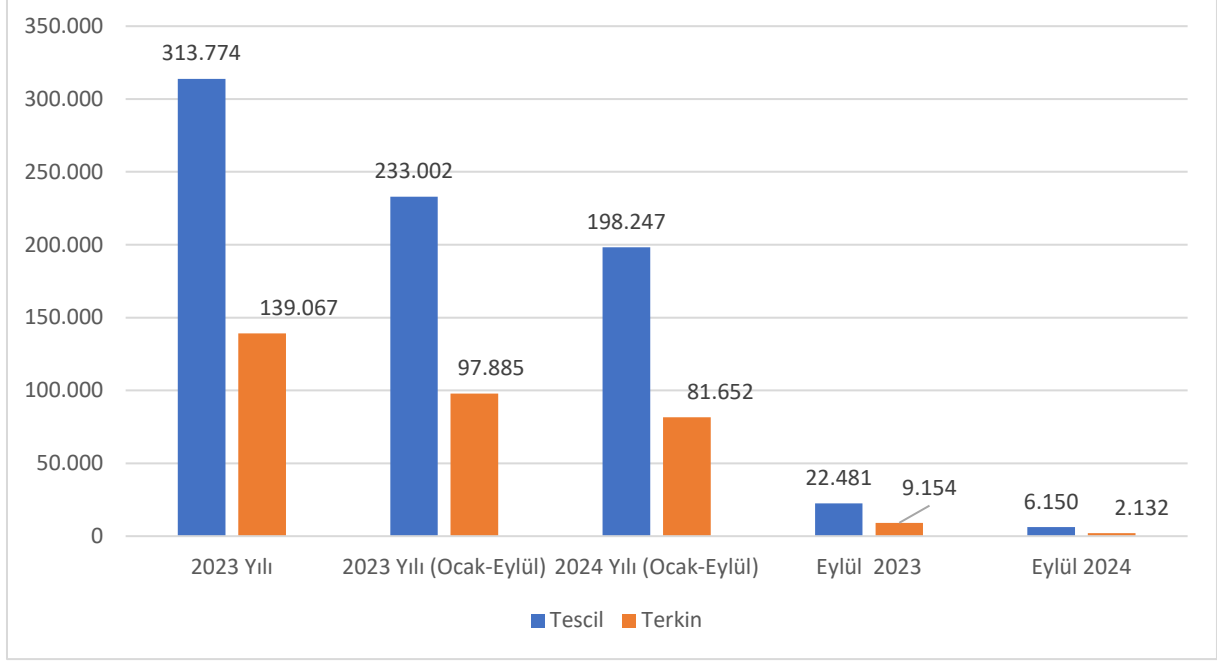
Şekil-10. Esnaf ve sanatkârlarca en fazla terkin yapılan ilk 5 meslek kolu (Ocak-Eylül 2024)

Bunun yanı sıra; 2023 yılı (Ocak-Aralık), 2023 yılı (Ocak-Eylül), 2024 yılı (Ocak-Eylül) ile 2023 ve 2024 yılları Eylül ayı için esnaf ve sanatkârların tescil ve terkin sayıları Şekil-11’de gösterilmiştir. Buna göre belirtilen dönemlerde, esnaf ve sanatkârın tescil sayılarının terkin sayılarından daha fazla olduğu gözlemlenmektedir.

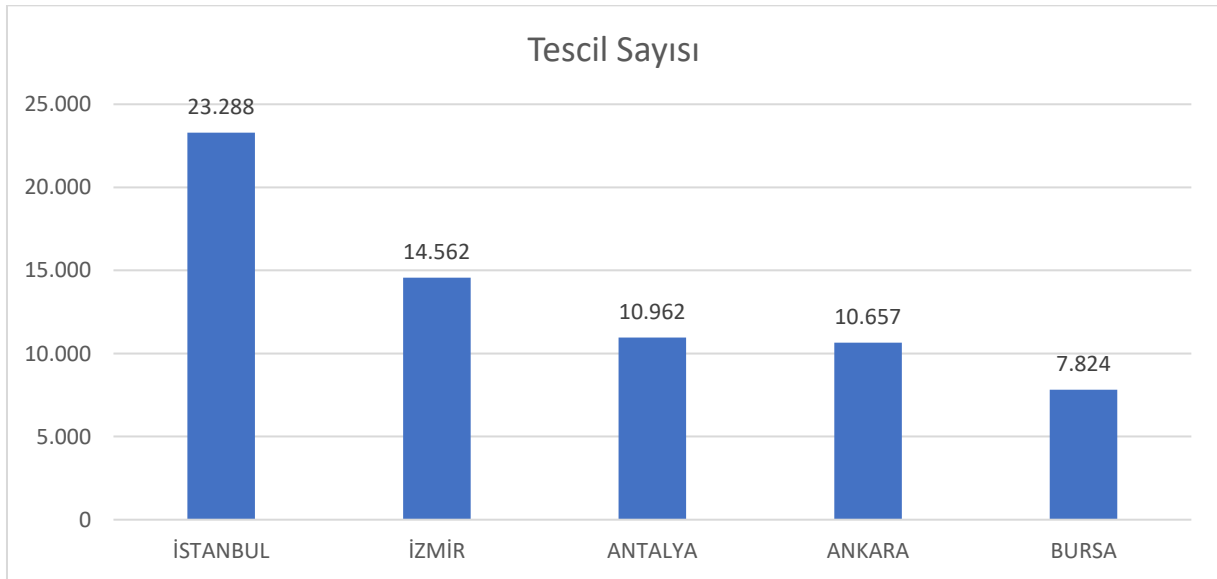

Şekil-11. Karşılaştırmalı tescil-terkin sayıları

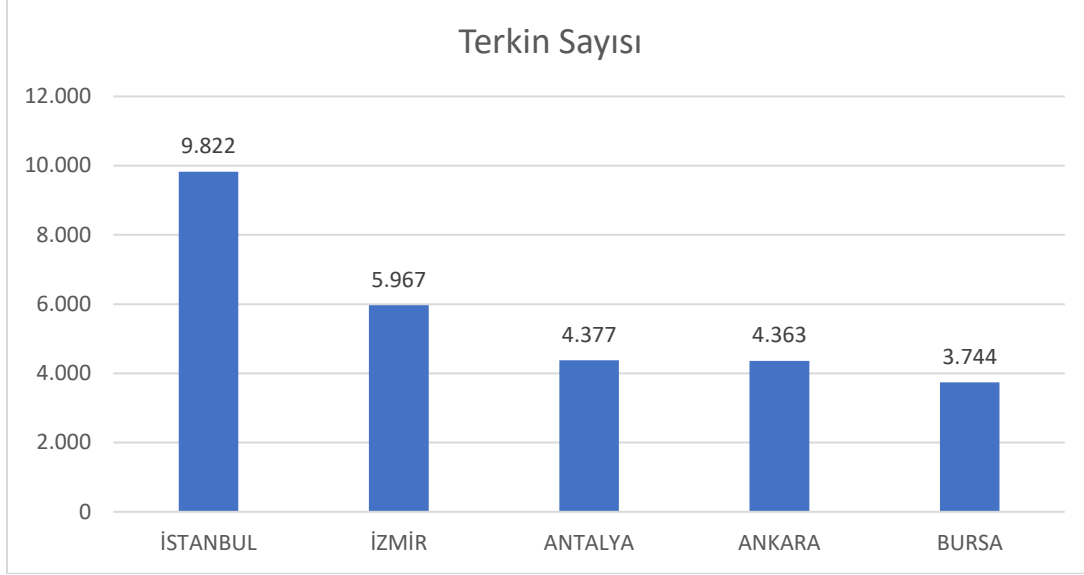
Bununla birlikte, 2024 yılının ilk 9 ayında esnaf ve sanatkârlarca en fazla tescil yapılan ilk 5 ilimize Şekil-12’de; esnaf ve sanatkârlarca en fazla terkin yapılan ilk 5 ilimize Şekil-13’te yer verilmiştir.

Şekil-12. Esnaf ve sanatkârlarca 2024 yılında en fazla tescil yapılan ilk 5 ilimiz (Ocak-Eylül 2024)

Şekil-13. Esnaf ve sanatkârlarca 2024 yılında en fazla terkin yapılan ilk 5 ilimiz (Ocak-Eylül 2024)

Esnaf ve sanatkârlar ile ilgili verilen bu bilgilerin yanı sıra, Ülke genelinde her bir ilimiz için esnaf ve sanatkârın tescil ve terkin sayıları Tablo-1’de özetlenmiştir.

Tablo-1. Esnaf ve sanatkârın illere göre tescil ve terkin sayıları (Ocak-Eylül 2024)

İl Adı	Tescil	Terkin	Tescil Terkin Farkı
ADANA	4.916	1.776	3.140
ADIYAMAN	1.577	466	1.111
AFYONKARAHİSAR	1.798	775	1.023
AĞRI	504	247	257
AKSARAY	959	430	529
AMASYA	1.046	393	653
ANKARA	10.657	4.363	6.294
ANTALYA	10.962	4.377	6.585
ARDAHAN	130	79	51
ARTVİN	534	236	298
AYDIN	4.501	2.190	2.311
BALIKESİR	4.499	1.883	2.616
BARTIN	627	317	310
BATMAN	1.029	565	464
BAYBURT	179	99	80
BİLECİK	753	380	373
BİNGÖL	335	196	139

T.C. TİCARET BAKANLIĞI
ESNAF VE SANATKÂRLAR VERİ BÜLTENİ
EYLÜL 2024

BİTLİS	673	193	480
BOLU	878	405	473
BURDUR	1.073	477	596
BURSA	7.824	3.744	4.080
ÇANAKKALE	2.539	1.177	1.362
ÇANKIRI	475	179	296
ÇORUM	1.273	311	962
DENİZLİ	3.536	1.278	2.258
DİYARBAKIR	2.291	700	1.591
DÜZCE	1.502	660	842
EDİRNE	1.443	685	758
ELAZIĞ	1.440	651	789
ERZİNCAN	711	276	435
ERZURUM	1.509	678	831
ESKİŞEHİR	2.216	1.016	1.200
GAZİANTEP	4.075	1.017	3.058
GİRESUN	1.133	486	647
GÜMÜŞHANE	264	130	134
HAKKARİ	389	170	219
HATAY	3.885	1.007	2.878
IĞDIR	148	166	-18
ISPARTA	1.360	654	706
İSTANBUL	23.288	9.822	13.466
İZMİR	14.562	5.967	8.595
KAHRAMANMARAŞ	2.654	803	1.851
KARABÜK	833	402	431
KARAMAN	638	296	342
KARS	446	190	256
KASTAMONU	903	486	417
KAYSERİ	2.942	1.145	1.797
KIRIKKALE	494	200	294
KIRKLARELİ	1.292	644	648
KIRŞEHİR	599	358	241
KİLİS	316	90	226
KOCAELİ	4.322	1.839	2.483
KONYA	5.910	2.012	3.898
KÜTAHYA	1.547	849	698
MALATYA	1.484	633	851
MANİSA	4.939	2.542	2.397
MARDİN	1.746	583	1.163
MERSİN	4.814	2.110	2.704

MUĞLA	4.617	2.228	2.389
MUŞ	402	141	261
NEVŞEHİR	1.509	509	1.000
NİĞDE	1.149	418	731
ORDU	2.016	841	1.175
OSMANİYE	1.461	389	1.072
RİZE	933	424	509
SAKARYA	2.671	1.022	1.649
SAMSUN	3.393	1.504	1.889
SIİRT	389	196	193
SİNOP	777	377	400
SİVAS	1.120	505	615
ŞANLIURFA	3.648	792	2.856
ŞIRNAK	546	209	337
TEKİRDAĞ	3.429	1.322	2.107
TOKAT	1.561	661	900
TRABZON	2.384	1.169	1.215
TUNCELİ	232	162	70
UŞAK	1.531	698	833
VAN	1.333	631	702
YALOVA	783	386	397
YOZGAT	1.247	489	758
ZONGULDAK	1.744	776	968

1.3 Mutabakat Komitesi Kararları

Mutabakat komiteleri, 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanununa tabi odalar arasında veya bu odalar ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği bünyesindeki odalar arasında üye kayıt zorunluluğu bakımından çıkacak anlaşmazlıkları çözümlenmek üzere il ve ilçelerde mülkî amirin başkanlığında kurulan komitelerdir.

Mutabakat Komiteleri aracılığıyla ticaret sicili ile esnaf ve sanatkâr sicili arasında geçişler yapılmakta olup buna göre 2023 yılında esnaf ve sanatkârlar odalarına geçiş yapan kişi sayısı 947 iken ticaret odalarına geçiş yapan kişi sayısı 1.485 olmuştur. Tablo-2’de mutabakat komiteleri tarafından alınan kararlara ilişkin genel sayısal görünüm yer almaktadır.

Tablo-2. 2023 yılı Mutabakat Komitesi Sayıları

2023 yılı Mutabakat Komitesi Sayıları				
Mutabakat Komitesi Karar Sayısı	Esnaf ve sanatkâr odaları arasındaki üye anlaşmazlıkları hakkında alınan mutabakat komitesi karar sayısı	Esnaf ve tacir ayrımı hakkında alınan mutabakat komitesi karar sayısı		Ret cevabı verilen mutabakat komitesi kararları
		Esnaf ve sanatkâr odalarına geçiş yapan kişi sayısı	Ticaret odalarına geçiş yapan kişi sayısı	
2.932	316	947	1.485	184

2024 yılı ilk yedi ayında ise esnaf ve sanatkârlar odalarına geçiş yapan kişi sayısı 310 iken ticaret odalarına geçiş yapan kişi sayısı 620 olmuştur. Tablo-3'te ise 2024 yılının ilk yedi ayında mutabakat komiteleri tarafından alınan kararlara ilişkin genel sayısal görünüme yer verilmiştir.

Tablo-3. 2024 yılı Mutabakat Komitesi Sayıları (Ocak-Eylül)

2024 yılı Mutabakat Komitesi Sayıları (Ocak-Eylül)				
Mutabakat Komitesi Karar Sayısı	Esnaf ve sanatkâr odaları arasındaki üye anlaşmazlıkları hakkında alınan mutabakat komitesi karar sayısı	Esnaf ve tacir ayrımı hakkında alınan mutabakat komitesi karar sayısı		Ret cevabı verilen mutabakat komitesi kararları
		Esnaf ve sanatkâr odalarına geçiş yapan kişi sayısı	Ticaret odalarına geçiş yapan kişi sayısı	
1056	54	310	620	66

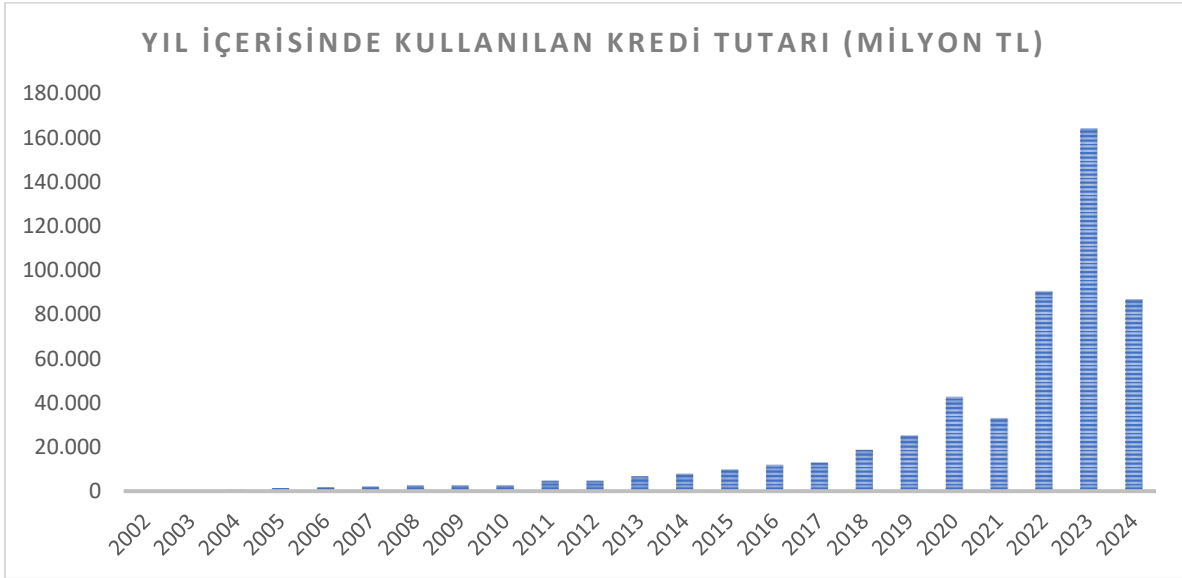
2. ESNAF VE SANATKÂRLARA KULLANDIRILAN KREDİ VERİLERİ

2.1 Yıllar İtibariyle Esnaf ve Sanatkârlara Kullanılan Faiz İndirimli Krediler

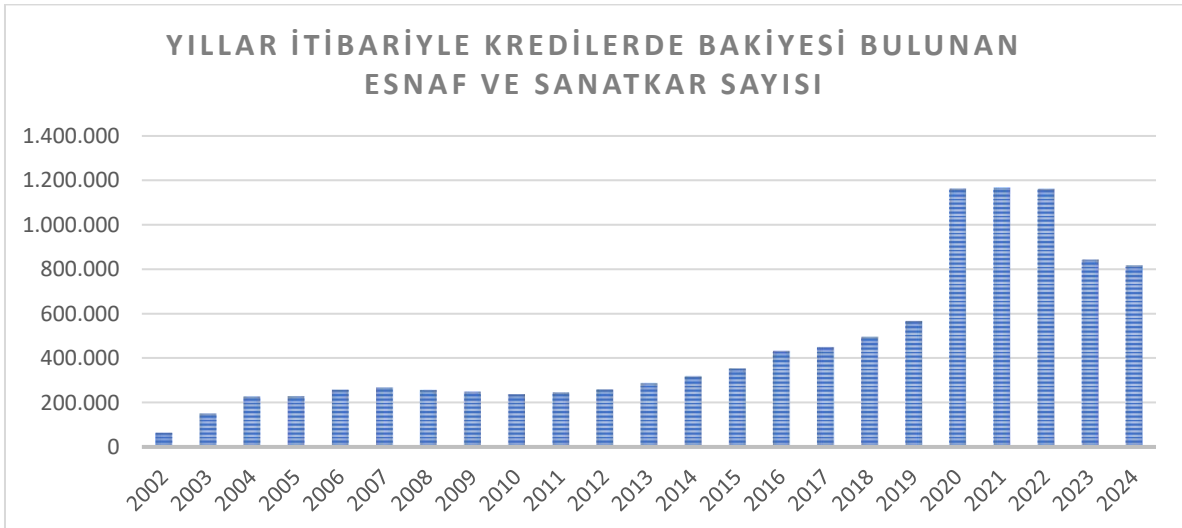
İlgili yılların Cumhurbaşkanı Kararları doğrultusunda ve bankacılık mevzuatı çerçevesinde esnaf ve sanatkârlara Halkbank kaynaklarından % 50 ve % 100 faiz indirimli kredi kullanım imkânları sunulmaktadır.

Söz konusu kredilerin kullandırım tutarlarının yıllara göre değişimine Şekil-14'te, kredilerde bakiyesi bulunan esnaf ve sanatkâr sayılarının değişimine ise Şekil-15'te yer verilmiştir. 2002 yılında kullandırılan kredi tutarı 151 milyon TL ve kredilerde bakiyesi bulunan esnaf ve sanatkâr sayısı 63.523 iken 2024 yılı Eylül ayı itibarıyla yıl içerisinde kullandırılan kredi tutarı 86,8 milyar TL'ye, bakiyesi bulunan esnaf ve sanatkâr sayısı ise 806.252'ye ulaşmıştır.

Şekil-14. Yıllar itibariyle kullandırılan kredi tutarları (30 Eylül 2024 itibariyle)

Şekil-15. Yıllar itibariyle kredilerde bakiyesi bulunan esnaf ve sanatkâr sayısı (30 Eylül 2024 itibariyle)

2.2 Sıfır Faizli Kredilere İlişkin Veriler

Esnaflar ve sanatkarlara Halkbank kaynaklarından belirli kıstaslar dâhilinde sıfır faizli kredi kullanım imkânları sunulmaktadır.

Tablo-4'te yer verildiği üzere; Eylül ayı sonu itibariyle uygulamaya konulduğu 2016 yılından bu yana; Usta Girişimci Kredisi kapsamında 16,3 milyon lira, Genç Girişimci Kredisi kapsamında 127,1 milyon lira ve Kaybolmaya Yüz Tutan Meslekler Kredisi kapsamında ise 15,4 milyon lira tutarında kredi kullandırımını sağlamıştır.

Tablo-4. Sıfır faizli krediler (30 Eylül 2024 itibariyle)

SIFIR FAİZLİ KREDİLER	Kredi Kullanan Esnaf Sayısı	Kredi Riski Bulunan Esnaf Sayısı	Kredi Bakiyesi (TL)	Toplam Kullandırım Tutarı (TL)
Usta Girişimci Kredisi	244	42	4.824.626	16.364.879
Genç Girişimci Kredisi (300.000-TL)	691	597	85.378.921	127.107.948
Kaybolmaya Yüz Tutan Meslekler Kredisi	264	80	4.694.588	15.442.600
Toplam	1.199	719	94.898.135	158.915.427

2.3 Yatırım Kredilerine İlişkin Veriler

Esnaflar ve sanatkarlara Halkbank kaynaklarından iş yeri veya taşıt alımlarına yönelik olarak %50 faiz indirimli yatırım kredileri kullandırılmaktadır.

Tablo-5'te yer verildiği üzere; Eylül ayı sonu itibariyle uygulamaya konulduğu 2017 yılından bu yana; İş Yeri Edindirme Kredisi kapsamında 3,3 milyar lira ve Taşıt Edindirme Kredisi kapsamında 4,6 milyar lira tutarında kredi kullandırılmış durumdadır.

Tablo-5. İş Yeri Edindirme Kredisi ve Taşıt Edindirme Kredisi (30 Eylül 2024 itibariyle)

YATIRIM KREDİLERİ	Kredi Kullanan Esnaf Sayısı	Kredi Riski Bulunan Esnaf Sayısı	Kredi Bakiyesi (TL)	Toplam Kullandırım Tutarı (TL)
İş Yeri Edindirme Kredisi	5.734	4.507	2.167.726.663	3.328.003.194
Taşıt Edindirme Kredisi	7.518	5.263	2.779.737.524	4.635.059.050
Toplam	13.252	9.770	4.947.464.187	7.963.062.244

Esnaflar ve sanatkarlara Halkbank kaynaklarından iş yeri veya taşıt alımlarına yönelik olarak % 50 faiz indirimli yatırım kredileri yanı sıra yine % 50 faiz indirimli işletme kredileri de kullandırılmaktadır.

2.4 Deprem Bölgesinde Kullanılan Krediler

6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş'ın Pazarcık ve Elbistan ilçelerinde meydana gelen deprem felaketinin ardından deprem bölgesinde faaliyet gösteren esnaf ve sanatkârlara, 2023 yılı Şubat-Kasım döneminde Halkbank tarafından 1 yıl geri ödemesiz ve 5 yıl vadeli kredi desteği sağlanmıştır. Tablo-6'da, anılan dönemde Deprem Kredisi'nden faydalanan esnaf ve sanatkâr sayısı ile kullanılan kredilerin toplam tutarı il bazında yer almaktadır.

Tablo-6. Deprem Kredisi'nden Faydalanan İllere İlişkin Esnaf ve Sanatkâr Sayısı ve Toplam Kredi Tutarı (Şubat-Kasım 2023)

DEPREM KREDİSİNDEN FAYDALANAN İLLER	ESNAF VE SANATKÂR SAYISI	TOPLAM KULLANDIRIM TUTARI (TL)
Adana	3.122	777.623.500
Adıyaman	3.761	937.092.000
Diyarbakır	574	142.545.000
Elazığ	576	140.957.500
Gaziantep	2.237	557.394.000
Hatay	6.986	1.729.056.000
Kahramanmaraş	4.740	1.161.512.000
Kilis	1	250.000
Malatya	1.963	476.595.000
Osmaniye	2.470	615.364.000
Sivas	169	42.150.000
Şanlıurfa	603	149.510.000
TOPLAM	27.202	6.730.049.000

Tablo-7'de ise anılan 12 ilde, afetin yaşandığı 2023 yılı Şubat ayından bu yana esnaf ve sanatkârlar kredi ve kefalet kooperatifleri aracılığıyla ya da doğrudan Halkbank'tan kullanılan kredilerin kullanım adedi ve tutarı gösterilmektedir. Tablo-7'de gösterilen adet ve tutarlar, yukarıda Tablo-6'da gösterilen Deprem Kredisi adet ve tutarlarını da kapsamaktadır.

Tablo-7. Deprem Bölgesinde Kullanılan Krediler (Şubat 2023-Eylül 2024)

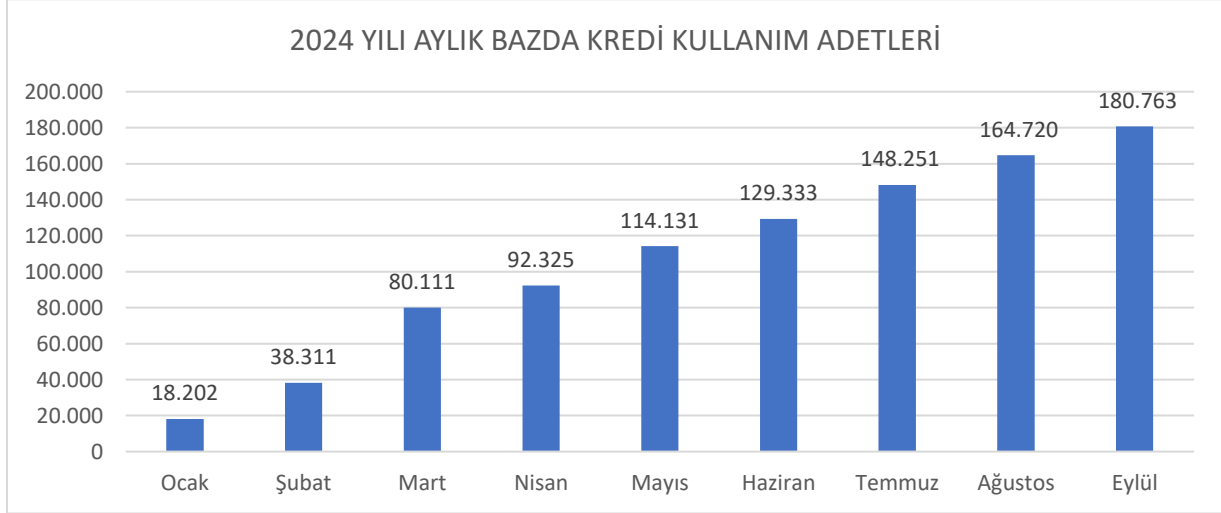
İL	KULLANDIRIM SAYISI	KULLANDIRIM TUTARI
Adana	17.916	7.865.113.329
Adıyaman	5.959	2.781.238.700
Diyarbakır	7.119	3.245.744.844
Elazığ	4.282	1.735.650.447
Gaziantep	8.635	3.946.184.385
Hatay	12.573	4.991.758.926
Kahramanmaraş	7.513	3.020.842.093
Kilis	457	169.040.000
Malatya	2.919	1.006.831.000
Osmaniye	5.385	2.380.423.005
Sivas	3.573	1.378.341.200
Şanlıurfa	12.875	5.925.730.715
TOPLAM	89.206	38.446.898.644

2.5 2024 Yılı Genel Görünüm

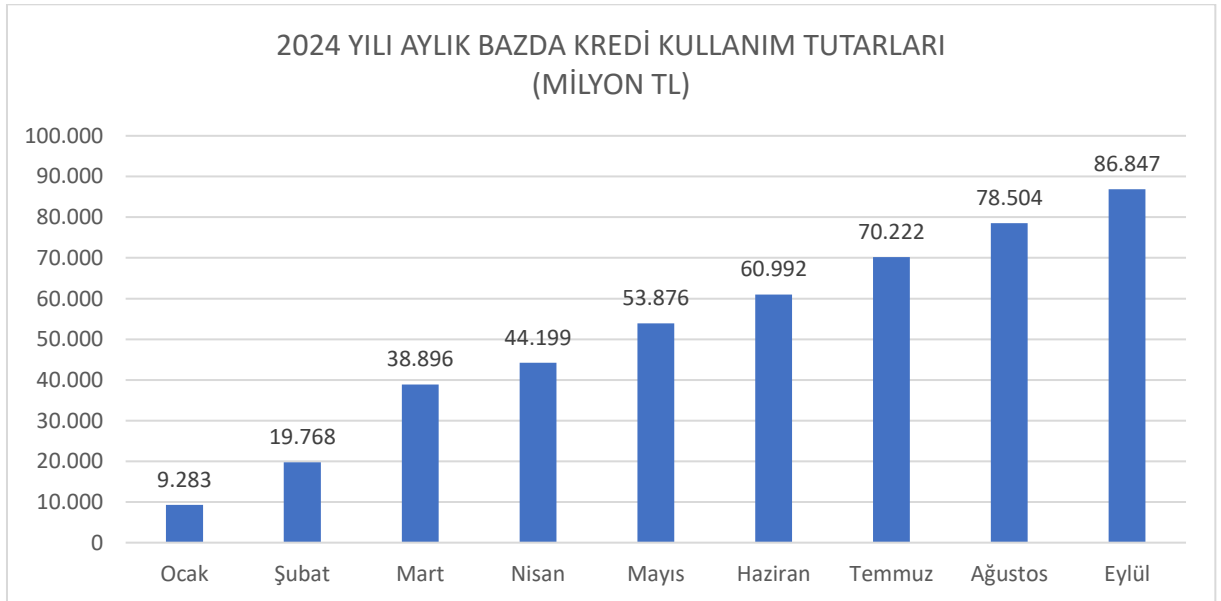
Şekil-16'da görüldüğü üzere, 2024 yılı içerisinde Eylül ayı sonu itibariyle ülkemiz genelinde toplam 180.763 adet kredi kullandırımı yapılmış durumdadır:

Şekil-16. 2024 Yılı Aylık Bazda Kullandırım Adetleri (Verilere kümülatif olarak yer verilmiş olup ilgili ayın sonu itibariyle ulaşılan kullanım adedidir.)

Şekil-17'de görüldüğü üzere, 2024 yılı içerisinde Eylül ayı sonu itibariyle ülkemiz genelinde toplam 86,8 milyar lira tutarında kredi (% 50 ve % 100 faiz indirimli) kullandırımı yapılmış durumdadır:

Şekil-17. 2024 Yılı Aylık Bazda Kullanım Tutarları (Verilere kümülatif olarak yer verilmiş olup ilgili ayın sonu itibariyle ulaşılan kullanım adedidir.)

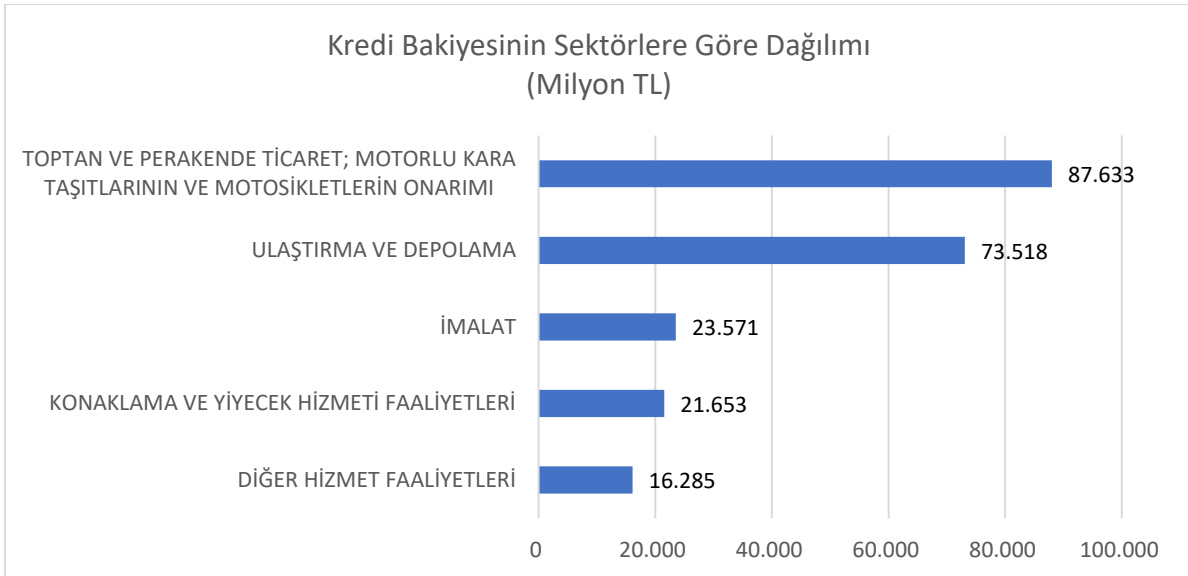
Tablo-8’de ise 2024 yılı içerisinde en çok kredi kullandırılan 10 ilde faaliyet gösteren esnaf ve sanatkarlara kullandırılan kredi adedi ve toplam tutarı gösterilmektedir.

Tablo-8 2024’te En Çok Kredi Kullandırılan 10 İl (Ocak-Eylül)

İL	KULLANDIRIM SAYISI	KULLANDIRIM TUTARI
İstanbul	13.662	6.845.763.384
İzmir	13.495	6.466.448.517
Ankara	12.137	6.135.139.050
Antalya	9.872	4.852.222.261
Bursa	7.490	3.518.993.294
Adana	5.843	2.903.858.022
Manisa	5.963	2.446.548.606
Mersin	4.875	2.297.456.564
Şanlıurfa	3.454	1.990.571.000
Konya	3.788	1.896.860.207

Kredi bakiyesinin sektörel dağılımına bakıldığında ise kullandırılan kredilerin yüzde 36’lık kısmının toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının onarımı ile ilgili meslek kollarında, yüzde 30’lük kısmının ise ulaştırma ve depolama ile ilgili meslek kollarında kullanıldığı görülmektedir. Şekil-18’de kredilerde en çok bakiyesi bulunan 5 sektör gösterilmektedir.

Şekil-18 Kredi bakiyesinin sektörel dağılımı (Ocak-Eylül)

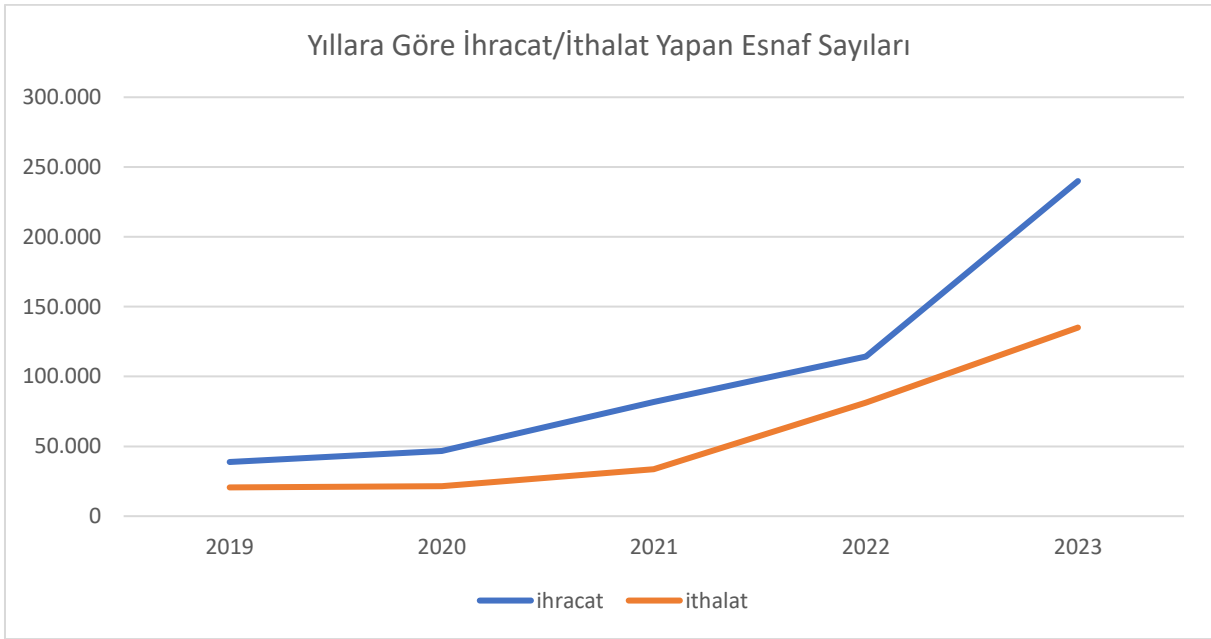

3. ESNAF VE SANATKÂRLAR DIŞ TİCARET VERİLERİ

2019 yılında ihracat yapan esnaf ve sanatkâr sayısı 38.790 iken bu sayı 2023 yılında 239.969'a ulaşmıştır. İthalat yapan esnaf ve sanatkâr sayısı ise 2019 yılında 20.589 iken 2023 yılında bu sayı 135.069 olarak gerçekleşmiştir. Şekil- 19'da ihracat ve ithalat yapan esnaf ve sanatkârların yıllara göre değişimine yer verilmiştir. Dış ticarete ilişkin veriler Bakanlığımız **Ticaret Araştırmaları ve Risk Değerlendirme Genel Müdürlüğü**nden alınmıştır.

Şekil -29. İhracat ve ithalat yapan esnaf ve sanatkâr sayılarının yıllara göre değişimi

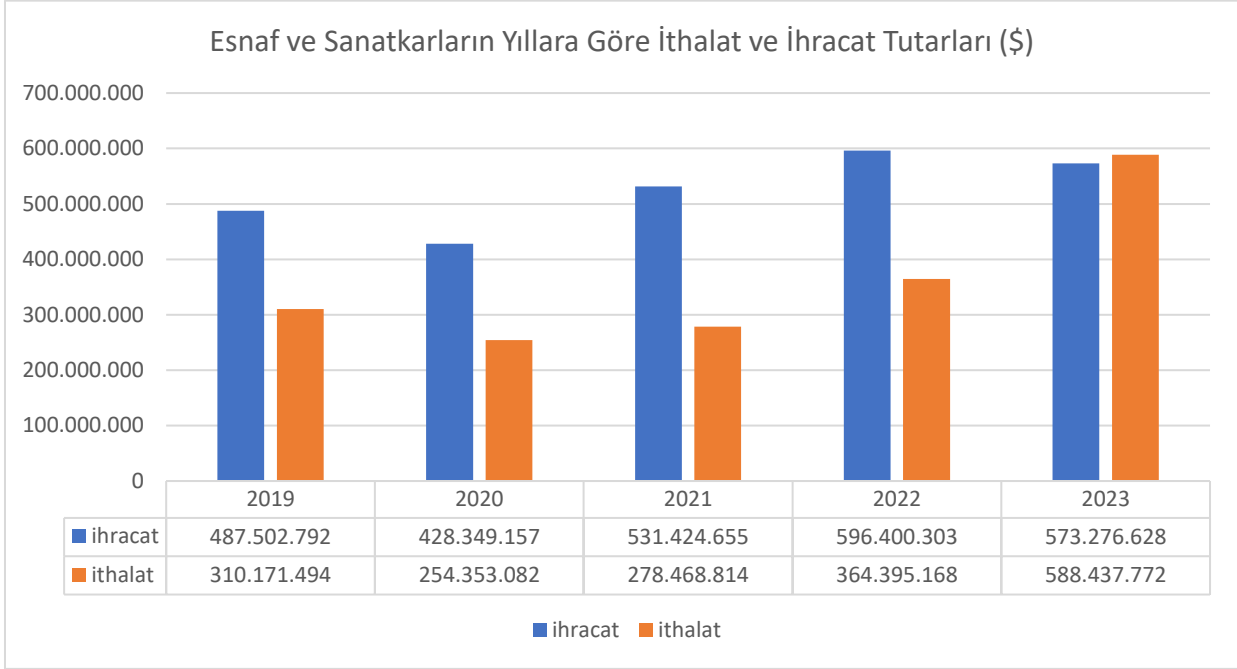

2019 yılında 487,5 milyon dolar (toplam yıllık ihracattaki payı % 0,27) olarak gerçekleşen esnaf ve sanatkârlarca yapılan ihracat tutarı, 2023 yılında 573,2 milyon dolara (toplam yıllık ihracattaki payı % 0,22) ulaşmıştır. 5 yıllık periyotta, yıldan yıla esnaf ve sanatkârlarca yapılan ihracat tutarının nominal olarak arttığı gözlemlenmektedir.

2019 yılında 310,1 milyon dolar (toplam yıllık ithalattaki payı % 0,15) olarak gerçekleşen esnaf ve sanatkârlarca yapılan ithalat tutarı, 2023 yılında 588,4 milyon dolar (toplam yıllık ithalattaki payı % 0,16) olmuştur. 5 yıllık periyotta, yıldan yıla esnaf ve sanatkârlarca yapılan ithalat tutarının nominal olarak artış hızı artma eğiliminde olmasına rağmen, toplam ithalat içerisindeki payı yalnızca 2023 yılında artış göstermiştir. Şekil-20'de esnaf ve sanatkârların ihracat ve ithalat tutarlarının yıllara göre son 5 yıldaki değişimi gösterilmektedir.

Şekil-20. Esnaf ve sanatkârın yıllara göre ihracat ve ithalat tutarları(2019-2023)

Diğer taraftan, Tablo-9 ve Tablo-10’da esnaf ve sanatkârların son 5 yılda yaptıkları toplam ihracat ve ithalat tutarları ile bu tutarların genel ihracat ve ithalattaki payları gösterilmektedir.

Tablo-9. Esnaf ve sanatkârın yıllara göre toplam ihracatı ve bu tutarın genel ihracat içerisindeki payı (2019-2023)

YIL	KIYMET (\$)	YILLIK GENEL İHRACATTAKİ PAY (%)
2019	487.502.792	0,27
2020	428.349.157	0,25
2021	531.424.655	0,24
2022	596.400.303	0,23
2023	573.276.628	0,22

Tablo-10. Esnaf ve sanatkârın yıllara göre toplam ithalatı ve bu tutarın genel ithalat içerisindeki payı (2019-2023)

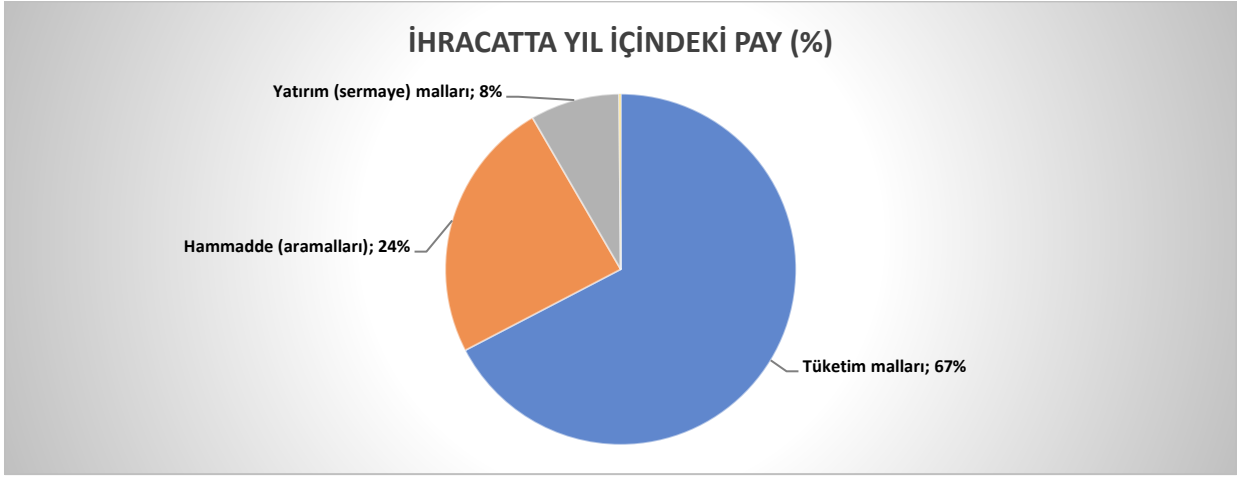
YIL	KIYMET (\$)	YILLIK GENEL İTHALATTAKİ PAY (%)
2019	310.171.494	0,15
2020	254.353.082	0,12
2021	278.468.814	0,10
2022	364.395.168	0,10
2023	588.437.772	0,16

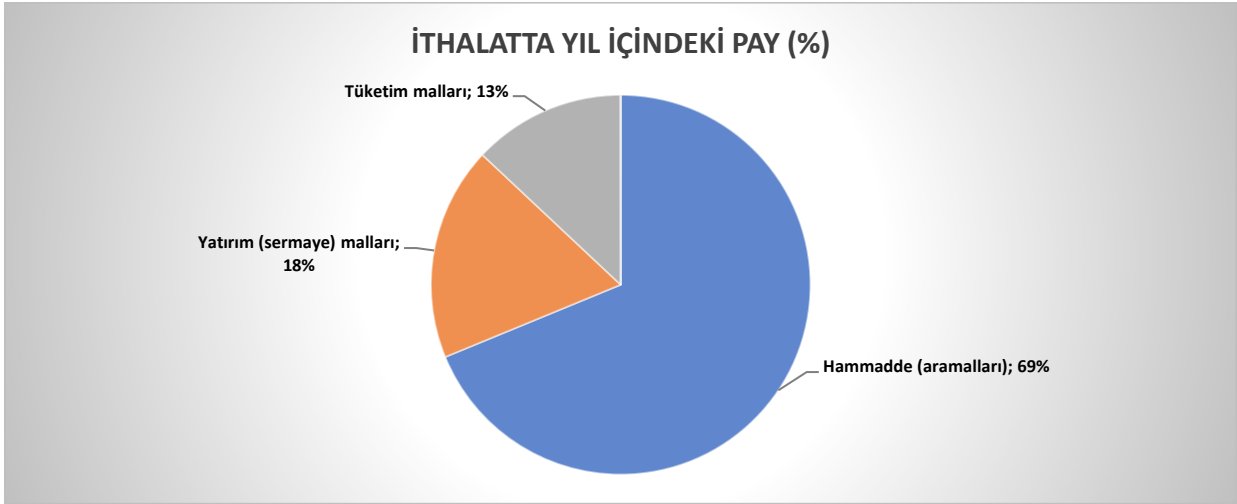
3.1 Geniş Ekonomik Gruplar Sınıflandırmasına (BEC) Göre İhracat ve İthalat

5 yıllık dönemde, esnaf ve sanatkâr ihracatında en yüksek payı alan “tüketim malları”, 2023’te 368,4 milyon dolar ile ilgili yıldaki **esnaf ve sanatkâr ihracatının % 67’sine tekabül etmektedir**. İthalatta en yüksek payı alan “**ham madde (ara mallar)**” ise 2023’te 396,6 milyon dolar ile ilgili yıldaki **esnaf ve sanatkâr ithalatının % 69’unu meydana getirmektedir**. Şekil 21 ve 22’de esnaf ve sanatkârların Geniş Ekonomik Gruplar Sınıflandırmasına (BEC) göre ihracat ve ithalat payları yer almaktadır.

Şekil-21 Esnaf ve sanatkârların Geniş Ekonomik Gruplar Sınıflandırmasına (BEC) göre ihracat payları (2023)

Şekil-22 Esnaf ve sanatkârların Geniş Ekonomik Gruplar Sınıflandırmasına (BEC) göre ithalat payları (2023)

3.2 Uluslararası Standart Ticaret Sınıflamasına (SITC) Göre İhracat ve İthalat

5 yıllık dönemde esnaf ve sanatkâr ihracatında en yüksek payı alan “**çeşitli mamul ürünler**”, 2023’te 309,7 milyon dolar ile ilgili yıldaki esnaf ve sanatkâr ihracatının %57’sini teşkil etmektedir. Bu dönemde, esnaf ve sanatkâr ithalatında ise, daha fazla sayıda ürün sınıfları görülmüş olup “**gıda ve canlı hayvanlar**” 2022 ithalatında 16,6 milyon dolar iken 8 kat artışla 2023 yılında 150,3 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Tablo-11’de esnaf ve sanatkârların Uluslararası Standart Ticaret Sınıflamasına (SITC) göre ihracat ve ithalat tutarları yer almaktadır.

Tablo-11. Esnaf ve sanatkârların Uluslararası Standart Ticaret Sınıflamasına (SITC) göre dış ticaret tutarları (2023)

İHRACAT		
ULUSLARARASI STANDART TİCARET SINIFLAMASI	KIYMET (\$)	YIL İÇİNDEKİ PAY (%)
Gıda ve canlı hayvanlar	37.706.285	6,9
İçecekler ve tütün	1.611.118	0,3
Ham maddeler (petrol hariç), yenilemeyen	15.401.793	2,8
Mineral yakıtlar, yağlar ve ilgili malzemeler	614.992	0,1
Hayvansal ve bitkisel sıvı yağlar, katı yağlar ve mumlar	142.401	0,0
Kimyasallar ve ilgili ürünler	21.494.848	3,9
Mamul ürünler, esas malzemesine göre sınıflandırılanlar	90.166.316	16,5
Makine ve ulaşım araçları	58.504.011	10,7
Çeşitli mamul ürünler	309.711.771	56,6
Başka yerde sınıflandırılmamış mal ve işlemler	11.590.865	2,1
İTHALAT		
ULUSLARARASI STANDART TİCARET SINIFLAMASI	KIYMET (\$)	YIL İÇİNDEKİ PAY (%)
Gıda ve canlı hayvanlar	150.322.956	26,1
İçecekler ve tütün	19.210	0,0
Ham maddeler (petrol hariç), yenilemeyen	14.913.362	2,6
Mineral yakıtlar, yağlar ve ilgili malzemeler	1.872.098	0,3
Hayvansal ve bitkisel sıvı yağlar, katı yağlar ve mumlar	37.942	0,0
Kimyasallar ve ilgili ürünler	32.564.686	5,6
Mamul ürünler, esas malzemesine göre sınıflandırılanlar	83.090.968	14,4
Makine ve ulaşım araçları	108.603.484	18,8
Çeşitli mamul ürünler	66.629.766	11,6
Başka yerde sınıflandırılmamış mal ve işlemler	118.608.518	20,6

3.3 Teknoloji Sınıflamasına Göre İhracat ve İthalat

5 yıllık periyotta, esnaf ve sanatkâr ihracatında “düşük teknoloji” ve “orta düşük teknoloji” ürünler baskınken (2023 yılı esnaf ve sanatkâr ihracatındaki toplam payları % 85) ithalatta daha homojen bir dağılım gözlemlenmektedir. “Düşük teknoloji” ihracat payı 2023 yılında % 66 (360,2 milyon dolar) olarak gerçekleşirken bu oran ithalatta % 16 olmuştur (93,9 milyon dolar). Bununla birlikte ithalatta “orta düşük teknoloji ürünler” %32 oranı ile en yüksek paya sahip olmuştur. Tablo-12’de esnaf ve sanatkârların Teknoloji Sınıflamasına göre ihracat ve ithalat tutarları yer almaktadır.

Tablo-12. Esnaf ve sanatkârların Teknoloji Sınıflamasına göre dış ticaret tutarları (2023)

İHRACAT		
TEKNOLOJİ GRUP ADI	KIYMET (\$)	YIL İÇİNDEKİ PAY (%)
İmalat Sanayi Dışında Kalanlar	25.032.363	4,6
Yüksek Teknolojili Ürünler	4.139.182	0,8
Orta Yüksek Teknolojili Ürünler	79.060.250	14,5
Orta Düşük Teknolojili Ürünler	78.487.096	14,4
Düşük Teknolojili Ürünler	360.225.509	65,9
İTHALAT		
TEKNOLOJİ GRUP ADI	KIYMET (\$)	YIL İÇİNDEKİ PAY (%)
İmalat Sanayi Dışında Kalanlar	169.907.419	29,5
Yüksek Teknolojili Ürünler	18.814.192	3,3
Orta Yüksek Teknolojili Ürünler	112.062.692	19,4
Orta Düşük Teknolojili Ürünler	181.961.126	31,6
Düşük Teknolojili Ürünler	93.917.561	16,3

3.4 Ülkelere Göre İhracat ve İthalat

Esnaf ve sanatkârların 2023 yılında **en çok ihracat yaptığı üç ülke Irak, ABD ve BAE** olmuştur. (sırasıyla % 11, % 8 ve % 7) Tablo-13’te esnaf ve sanatkârların yıl içerisinde en çok ihracat yaptığı 10 ülkeden yaptığı ihracat tutarı ile bu 10 ülkenin esnaf ve sanatkârların toplam ihracatındaki payına yer verilmiştir.

Tablo-13. Esnaf ve sanatkârların en çok ihracat yaptığı 10 ülke (2023)

İHRACAT (İLK 10 ÜLKE)		
ÜLKE ADI	KIYMET (\$)	YIL İÇİNDEKİ PAY (%)
Irak	58.417.294	10,7
ABD	44.222.903	8,1
BAE	37.373.685	6,8
Almanya	33.277.323	6,1
Romanya	21.692.442	4,0

Azerbaycan	21.059.552	3,9
Libya	20.097.208	3,7
Suudi Arabistan	17.993.618	3,3
İsrail	17.737.414	3,2
Rusya Federasyonu	17.404.985	3,2

Aynı yılda **ithalatın yaklaşık yarısı ise Çin, BAE ve Brezilya'dan** gerçekleşmiştir. (sırasıyla % 21, % 17 ve % 10) Tablo-14'te ise esnaf ve sanatkârların yıl içerisinde en çok ithalat yaptığı 10 ülkeye yaptığı ithalat tutarı ile bu 10 ülkenin esnaf ve sanatkârların toplam ithalattaki payına yer verilmiştir.

Tablo-14. Esnaf ve sanatkârların en çok ithalat yaptığı 10 ülke (2023)

İTHALAT (İLK 10 ÜLKE)		
ÜLKE ADI	KIYMET (\$)	YIL İÇİNDEKİ PAY (%)
Çin	119.622.285	20,7
BAE	100.623.860	17,4
Brezilya	57.164.144	9,9
İtalya	34.621.796	6,0
Uruguay	33.311.538	5,8
Almanya	26.233.352	4,5
Azerbaycan	19.007.848	3,3
ABD	16.275.724	2,8
Macaristan	11.394.965	2,0
Hindistan	11.270.237	2,0

3.5 Basitleştirilmiş Gümrük Beyannamesi (BGB) Aracılığıyla İhracat

Basitleştirilmiş Gümrük Beyannamesi, gümrük idareleri tarafından dış ticaret işlemlerinin daha hızlı ve etkin bir biçimde gerçekleştirilmesini temin etmek amacıyla uygulamaya konulan gümrük usul ve formalitelerinin azaltılması veya kolaylaştırılmasına yönelik uygulamalar bütünü anlamına gelmektedir.

Esnaf ve sanatkârların ölçekleri ve dış ticaret alanındaki bilgi birikimleri göz önünde alındığında, Basitleştirilmiş Gümrük Beyannamesi bu kesim için en uygun dış ticaret kanalı durumundadır.

Tablo-15'te Basitleştirilmiş Gümrük Beyannamesi kapsamında esnaf ve sanatkârların son 3 yılda gerçekleştirdikleri ihracat tutarları ile Basitleştirilmiş Gümrük Beyannamesi aracılığıyla yaptıkları ihracatın genel ihracattaki yıllara göre payı görülmektedir. Grafikte görüldüğü üzere son 3 yılda, esnaf ve sanatkârların Basitleştirilmiş Gümrük Beyannamesi ile yapılan ihracattaki payının %10'a yükseldiği, ihracat tutarının ise yaklaşık 4,5 katına çıktığı görülmektedir.

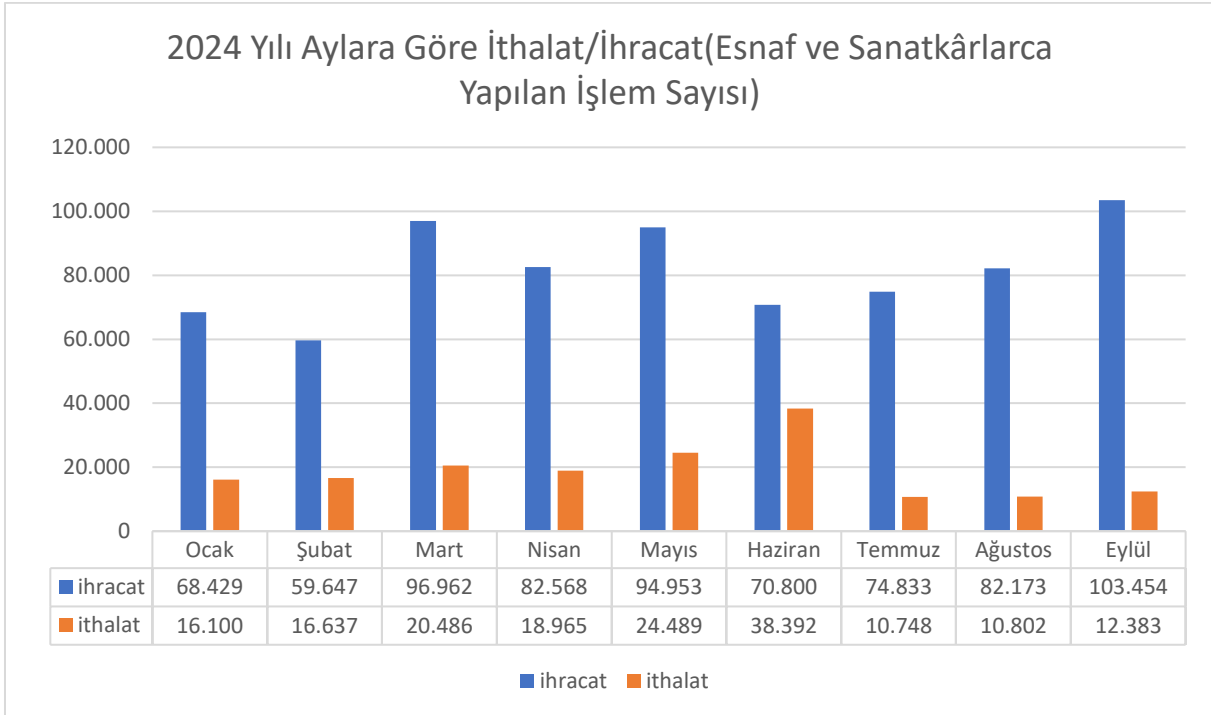
Tablo-15. Esnaf ve Sanatkârlarca Basitleştirilmiş Gümrük Beyannamesi Aracılığıyla Yapılan İhracat

Yıl	Kıymet (\$)	Pay (%)
2021	11.995.208	3
2022	24.096.265	5
2023	53.229.939	10

3.6 2024 Yılı Mevcut Durum

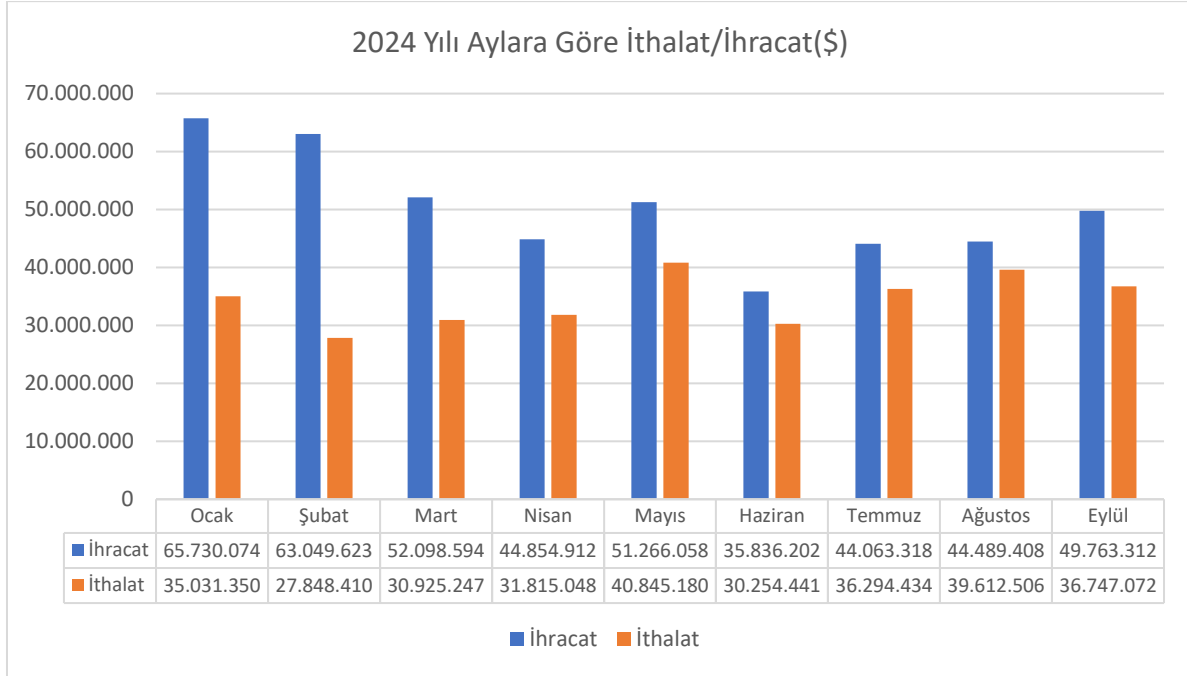
2024 yılının ilk 9 ayında **esnaf ve sanatkârlarca yapılan ihracatın toplam tutarı 451,1 milyon dolar**, buna karşılık **yapılan ithalatın toplam tutarı ise 309,4 milyon dolar** olarak gerçekleşmiştir. Şekil 23'te 2024 yılı ilk 9 ayında ihracat ve ithalat yapan esnaf ve sanatkârlarca yapılan işlem sayısı gösterilmektedir. Ayrıca Şekil 24'te 2024 yılının ilk 9 ayında esnaf ve sanatkârlarca gerçekleştirilen ihracat ve ithalat tutarları gösterilmektedir. 2024 yılının ilk 9 ayında ihracat yapan esnaf sanatkâr sayısı 95.472 ve ithalat yapan esnaf sanatkâr sayısı 103.869'dur.

Şekil-23. 2024 yılı içerisinde ihracat ve ithalat yapan esnaf ve sanatkârlarca yapılan işlem sayısı (Ocak-Eylül 2024)

Şekil-24. 2024 yılı içerisinde ihracat ve ithalat yapan esnaf ve sanatkârın kıymet tutarları (Ocak-Eylül 2024)

AÇIKLAMALAR

Bültende yer alan Esnaf ve Sanatkârlar verileri “Esnaf ve Sanatkârlar Bilgi Sistemi (ESBİS)” ve Dış Ticaret verileri “Genel Ticaret Sistemi (GTS)” esas alınarak hazırlanmıştır.

YASAL UYARI

Bültende yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir kişi, kurum veya kuruluşa herhangi bir taahhüt içermemekte olup, sadece bilgi amaçlıdır. Bültende yer alan bilgiler, kaynak gösterilmek suretiyle yayımlanabilir; ancak bu bilgiler ticari amaçlarla kullanılamaz. Bültendeki bilgilerin telif ve diğer her türlü hakkı Ticaret Bakanlığı’na aittir.

Ticaret Bakanlığı, Bültende yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda hiçbir taahhüt ve sorumluluk kabul etmez. Bültendeki bilgilerin yanlış veya eksik kullanımı veya yorumlanması sonucunda Ticaret Bakanlığı’na hiçbir kusur veya sorumluluk yüklenemez. Tabloda yer alan rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Ticaret Bakanlığı, Bültende yer alan bütün bilgileri ve tasarımı önceden bildirimde bulunmaksızın değiştirebilir veya Bültenden kaldırabilir.